

Het Constitutioneel Hof: een nieuw avontuur in een staatsbestel in ontwikkeling

Surinaamse Juristen Vereniging

21 juli 2016

Hugo Fernandes Mendes

Vragen over CH

- Wat is het CH?
- Hoe verhoudt het zich tot andere staatsorganen?
- Rechterlijk of politiek orgaan?
- Op stoel wetgever, regering of rechterlijke macht?

Vragen over CH

- Wat zijn redelijke of realistische verwachtingen?
- Hoe gaat het werken?
- Is het een aanwinst, of vertroebelt het juist het staatsbestel door eigenmachtig optreden?

Doel van de inleiding

- Inzicht vergroten van het CH in relatie tot andere organen.
- Hoofdlijnen van de instellingswet CH bespreken.
- Attenderen op dilemma's vraagpunten en mogelijke werking.
- Zo mogelijk aanbevelingen.

Historische ontwikkeling CH

- Metafoor van ongewenst kind.
- In 1975 als novum in de GW.
- Wetgever en samenleving hebben 41 jaar onwillig getreuzeld om wet te maken.

Historische ontwikkeling CH

- Citaat Jan Adhin: Bij de introductie van constitutionele toetsing door een CH, kon niet worden bevroed dat het operationaliseren van dit hof zoveel haken en ogen zou hebben. Deze delicate aangelegenheid heeft na zoveel jaren nog niet zijn beslag kunnen krijgen. SJB juli 1994.

Weerstand tegen CH

- Er circuleren vanaf 1976 voorstellen.
- Fundamenteel en ernstig bezwaar 'bij bevoegde juridische instanties.
- Formulering in 1955 in GW: CH is zelfstandig college met rechtspraak belast, leden zouden rechters zijn. Vrees voor op stoel van de rechter.
- 1987 wijziging art 144 grondwet.

Geen politiek draagvlak

- Nut en noodzaak in 1975 niet besproken.
- Idem in 1987, geen mvt.
- Wijziging art. 144, in 92 nieuwe start.
- Tot 2016 behoefte aan CH.
- Ook na tussenvonnis in 2012 wetsvoorstel niet behand.

Fundamente[n] staatsbestel niet af

- Regeerstelsel roept discussie op.
- Bevat GW 1987 presidentieel, parlementair of gemengd stelsel?
- Geen presidentieel stelsel; nodig is eigenstandige electorale legitimatie.
- Sterke president vanwege afwezigheid min pres en combi staatshoofd en regeeringleider.

Kiesstelsel niet adequaat

- NA moet volkswil representeren, kiesstelsel vervormt in ernstige mate wil van de kiezer.
- Stedelijke gebieden minderheid zetels in NA, wel meerderheid in kiezers.
- Stemgewicht in niet-stedelijke gebieden veel groter dan stemgewicht in stedelijke gebieden.

CH in complex staatsbestel

- Positie wetgevende macht is constitutioneel onduidelijk en kiesstelsel versnipperd volkswil.
- Introductie CH als nieuw zelfstandig staatsorgaan derhalve complex.

Grondwet en CH

- 1975: taak CH toetsen nog niet bekrachtigde wetten op mogelijke strijdigheid met grondrechten.
- 1987: CH beoordeelt wettelijke regelingen en maatregelen op grondwettigheid.
- 1992: wettelijke regelingen en maatregelen worden geschrapt.

Art 144 GW

- Er is een CH zijnde een onafhankelijk orgaan, dat gevormd wordt door de vz, de vice-vz en drie leden, die evenals de drie plv leden voor een periode van vijf jaar op voordracht van de NA door de President worden benoemd.
- Art 1 lid 2 spreekt van 4 plv. Dat is in strijd met art 144.

Taak CH

- Het toetsen van wetten of gedeelten daarvan aan de grondwet en aan van toepassing zijnde overeenkomsten met andere mogendheden met volkenrechtelijke organisaties.
- 4^e lid spreekt over uitvoeringswet, wetvoorstel 22 juli 2013 aangeboden aan NA.

Wat is CH?

- Onafhankelijk staatsrechtelijk toetsingsorgaan dat zich als zodanig noch met wetgeving noch met rechtspraak inlaat. P 12 mvt.
- Maar: toetst wel wetten zowel abstract en besluiten concreet op inhoud en verklaart onverbindend.
- Is complementair aan rechter. 106,137

Samenstelling CH

- Te hoogste 5 leden w.o vz en vice vz, en drie plv leden.
- Op voordracht NA, benoeming voor 5 jaar door President. Herbenoeming mogelijk voor 5 jaar.
- Secretaris en plv secretaris, op voordracht Hof, benoeming door president.

Functie eis lid CH

- Minimaal 45 jaar.
- Dr in rechtswetenschap, of mr, hetzij daarmee gelijkstelde graad of hoedanigheid.
- Ten minste tien jaar werkzaam in jur beroep, dan wel een staatsrechtelijke functie hebben vervuld.

Vragen bij functie eis

- Leeftijd van 45 jaar: een niet nader gemotiveerde drempel die bemensing CH compliceert en talenten buitenspel zet. GW 75 had als eis 30 jaar.
- Definitie 'danwel een staatsrechtelijke functie, kan tot problemen leiden.
- Deelname in regering, rekenkamer of NA is niet staatsrechterlijk, als in mvt.

Onverenigbaarheid

- Mvt suggereert eis van binding met samenleving, en vermindering leeftijdseis, en ervaring.p18.klopt niet.
- Op meer plaatsen fout in mvt. Bv p16, tav 15,lid 1, termijn v 4 jaar wordt 6mnd.
- Lid rechterlijke macht ook onverenigbaar. Onverstandig. Gelet op ervaring rechter en schaarse deskundigheid. Art 4.

Taak en werkwijze CH

- CH toetst na verzoek verzoekgerechtigde de inhoud wet aan grondwet en burgers bindende intern overeenkomsten.
- Waarom niet de totstandkoming van een wet? Bv als de staatsraad niet is gehoord?

verzoekgerechtigde

- 7 leden NA, of gewone meerderheid wettelijk aantal leden ander vertegenwoordigend orgaan.
- Politieke organisaties die bij Centraal Hoofdstembureau zijn geregistreerd.
- Organisaties (rechtspersoon) voor bescherming mensenrechten.
- De president of minister v justitie.

Belanghebbende

- Burger niet bevoegd CH te vragen om wet te toetsen. Belang voorstelbaar tegen ongrondwettige wet.
- Burger kan wel besluit overheidsorgaan doen toetsen aan grondrechten in GW.
- Eis is dat bestuursbesluit burger dan concreet heeft getroffen in uitoefening grondrecht.

Positief competentie conflict

- Art 13 kan competentie conflict opleveren rechter. De laatste heeft de bevoegdheid om regels niet toe te passen. (concrete (norm) toetsing).
- Scope toetsing is wel norm of belang.
- president/MVJ kan bestuursbesluit doen toetsen. Uitvoerende macht laat hier zichzelf toetsen.

Prerogatief Pres/min

- Verzoekgerechtigden en belanghebbenden instellen beroep binnen 4 jaar beroep.
- De president/MVJ is hieraan niet gebonden, NA wel.
- Motivering v deze voorkeurspositie mager en kan rechtszekerheid schaden.

Toetsingrecht rechter

- Rechter kan oordelen over onverenigbaarheid wet vanwege strijdigheid IVB verdrag (GW,106) of strijdigheid wet met grondrechten (art 137).
- Hij kan dan de wet in concreet geval buiten toepassing laten.
- Rechter is niet aan termijn gebonden.

Prejudiciële vraag art 32

- Dit art bepaalt dat rechter voortaan in dit soort gevallen geen oordeel mag uitspreken, maar een zogeheten prejudiciële vraag moet stellen aan CH.
- Dit kan betekenen ontneming bevoegdheid rechter op dit punt.
- Ook SVJ heeft kritiek op deze bepaling .

rechter blijft bevoegd tot concrete toetsing

- Kritek is begrijpelijk maar gewone wet kan grondwettelijke bevoegdheid rechter niet terzijde stellen.
- vraag aan hof niet nodig als: rechter oordeel CH niet onontbeerlijk vindt; redelijkerwijs geen twijfels heeft; spoedeisendheid geen uitstel gedooft.
- Volgens mvt is CH complementair. Dus.

Toepassing wet CH

- Aanleiding behandeling was recent oordeel Krijgsraad over 131 GW.
- Stel CH is ingesteld: betekenis voor deze casus? Betreft dan art 12, wet.
- Verzoekgerechtigden of prejudiciële vraag ex art 32?

Overgangsbepaling ex art 35

- Rechter 'stelt' prejudiciële vraag.
- Indien gronden lid 2 zich voordoen hoeft dat niet.
- Zijn er verzoekgerechtigden gelet op vierjaarstermijn?
- Mag rechter een door CH verbindend verklaarde wet, buiten toepassing laten? (106, 137 GW).

Samenvatting/conclusies

- Instelling CH geen oplossing voor amnestie debat. Dus CH nu niet opportuun.
- CH toetst in tijd en reikwijdte onbepaald alle wetten en bestuursbesluiten. Zit daarmee stevig op stoel van wetgever.
- Een nieuwe regering kan besluiten vorige bestuur compromiteren.

Samenvatting/conclusies

- Combinatie van repressieve, abstract/concrete toetsingsmogelijkheid verregaande inbreuk op grondwettelijke onschendbaarheid van de wet.
- Temeer omdat ook district en ressortraad primaat DNA als hoogste orgaan kan aantasten.
- Zekere mate van federalisering dreigt.

Samenvatting/conclusies

- Aanbeveling toetsing beperken tot aantasting grondrechten mogelijke uitbreiding met aan specifieke bepalingen.
- Rechter hoeft zich niet te voegen aan oordeel CH, bevoegdheid concrete toetsing blijft onaangetast.

samenvatting/conclusie

1. Benoemingseisen CH onduidelijk.
Leeftijdseis van 45 jaar niet verstandig.
2. Aanbeveling: heroverweeg positie CH
bij komend debat
grondwetsherziening. Er ligt immers
een niet gepubliceerd advies hierover?

Debat/vragen

Dank voor uw aandacht.

